

Portræt af iværksættere i Sønderjylland

- en statistisk analyse

Oktober 2004

Forord

Fornyelse og vækst i erhvervslivet kommer bl.a. fra initiativrige mennesker, der starter selv.

Fra mennesker med gode ideer. Gode ideer er grundlaget for den velstand, vi har i dag og vil få i fremtiden.

Og fra mennesker, der tør tage chancen og omsætte en god ide til konkret handling. Gode ideer er kun noget værd, hvis der er nogen, som vil tage risikoen og føre dem ud i livet.

Virkelyst og risikovillighed skal parres med godt købmandskab. Det vil sige iværksættere, der kan kombinere ideer med risikovilje og næse for gode forretninger.

Men hvor mange iværksættere er der egentlig? Hvordan har udviklingen været? Hvordan ser det ud i Sønderjylland i forhold til resten af landet? Hvem er iværksætterne? Og hvordan er overlevelsen? O.s.v....

Mere viden om de nye virksomheder og personerne bag er væsentlig for tilrettelæggelsen af den fremtidige iværksætterindsats i Sønderjylland.

Vi har derfor udarbejdet denne analyse for at skaffe mere viden. Analysen bygger på specialkørsler fra Danmarks Statistik for perioden frem til og med 2001, som er de senest mulige tal fra Danmarks Statistik.

Det er håbet, at dette portræt af iværksætterne i Sønderjylland kan bruges i det videre arbejde med iværksætterfremme i Sønderjylland.

Iværksætterindsatsen i Sønderjylland varetages fra 1. jan 2004 af Erhvervsservice Sønderjylland.

Erhvervsservice Sønderjylland varetager vejledningen af både iværksættere og virksomheder med op til 50 ansatte.

Erhvervsservice Sønderjylland er en afdeling af Sønderjyllands ErhvervsCenter, der er et regionalt center for erhvervsfremme i Sønderjylland. Erhvervsservice Sønderjylland kan kontaktes på:

Erhvervsservice Sønderjylland
Bjerggade 4c
6200 Aabenraa

www.startguiden.dk/soenderjylland
mail: erhvervsservice@sjec.dk
telefon 70 20 10 15 (Erhvervsservice Sønderjylland) eller
telefon 73 62 10 10 (Sønderjyllands ErhvervsCenter)

Oktober 2004

Lau Herborg

Indholdsfortegnelse

Forord	3
Indholdsfortegnelse	5
Resume	6
1. Indledning	8
2. Nye virksomheder i Sønderjylland	9
2.1 Udviklingen i antallet af nye virksomheder 1992 – 2001	9
2.2 Nye virksomheder fordelt på amter	10
2.3 Nye virksomheder fordelt på kommuner	11
2.4 Nye virksomheder fordelt på ejerform	12
2.5 Nye virksomheder med personlig ejer fordelt på branche, alder og køn	12
2.6 Nye virksomheder med ansatte	14
3. Overlevelse og vækst i de nye virksomheder i Sønderjylland	15
3.1. Overlevende virksomheder fordelt på virksomhedsstørrelse	15
3.2. Overlevende virksomheder fordelt på brancher	16
3.3. Overlevende virksomheder, antal og omsætning fordelt på brancher	18
3.4. Overlevende virksomheder, antal ansatte.....	19
4. Overlevende virksomheder og iværksættertper	21
4.1 Overlevende virksomheder fordelt på iværksættertper	22
4.2 Overlevende virksomheder, omsætning fordelt på iværksættertper	22
4.3 Overlevende virksomheder, ansatte fordelt på iværksættertper	23
5. Hovedresultaterne	25
Bilag 1 – Definitioner	29
Bilag 2 – Nye virksomheder i Sønderjylland i 2001 fordelt på kommuner og brancher	31

Resume

Hvor mange iværksættere er der egentlig i Sønderjylland? Hvordan har udviklingen været? Hvordan ser det ud i forhold til resten af landet? Hvem er iværksætterne? Og hvordan er overlevelsen? O.s.v....

Mere viden om de nye virksomheder og personerne bag er væsentlig for tilrettelæggelsen af den fremtidige iværksætterindsats i Sønderjylland.

Vi har derfor udarbejdet denne analyse for at skaffe mere viden. Analysen bygger på specialkørsler fra Danmarks Statistik for perioden frem til og med 2001, som er de senest mulige tal fra Danmarks Statistik.

Og hovedresultaterne er kort opsummeret:

De nye virksomheder:

Der starter mellem 550 og 600 helt nye virksomheder om året i Sønderjylland – på landsplan er det mellem 16.000 og 18.000.

Sønderjylland har en faldende andel af de virksomheder, der etableres i Danmark – fra en andel på 4,7 i 1995 til 3,4 i 2001.

I Sønderjylland etableres der i gennemsnit 3,3 nye virksomheder pr. år pr. 1000 indbyggere i alderen 16 til 66 år. Det er en næstsidsteplads blandt amterne. Gennemsnittet på landsplan ligger på 4,6.

I Sønderjylland skabte 553 nye virksomheder i 2001 en omsætning i deres første leveår på i alt knap kr. 300 mio., heraf kr. 22 mio. fra eksport.

Den gennemsnitlige omsætning pr. ny virksomhed i Sønderjylland er på kr. 529.000 mod kr. 578.000 på landsplan.

Tre ud af fire nyetablerede virksomheder etableres som enkeltmandsfirmaer.

Mænd starter dobbelt så mange enkeltmandsvirksomheder sammenlignet med kvinder – og mænd starter typisk i en yngre alder end kvinder.

De mest foretrukne brancher for mænd er forretningsservice, bygge og anlæg samt detailhandel.

De mest foretrukne brancher for kvinder er detailhandel, forretningsservice og personlige tjenesteydelser.

Af de 553 nye virksomheder i Sønderjylland startede de 93 med ansatte – i alt var der 295 ansatte i de 93 virksomheder, dvs. et gennemsnit på 3,2 ansatte pr. virksomhed, hvilket er lidt mindre end på landsplan.

Den beskæftigelsesmæssige effekt af de nye virksomheder i 2001 i Sønderjylland var i alt 848 arbejdspladser i 2001.

Overlevelse og vækst i de nye virksomheder:

For de nye virksomheder, som startede i 1998 i Sønderjylland er overlevelsesbilledet som følger:

- godt og vel halvdelen har overlevet til 2001
- overlevelsesgraden stiger med stigende virksomhedsstørrelse
- den højeste overlevelsesandel – over 60 % - findes inden for operationel service og øvrige serviceerhverv, industri, bygge og anlæg samt transport
- den laveste overlevelsesandel – ca. 40 % - findes inden for hotel og restauration samt detailhandel
- generelt er omsætningen i 2001 mere end fordoblet
- generelt er antallet af ansatte i 2001 mere end fordoblet

Overlevende virksomheder og iværksættertyper:

Der er en grundlæggende forskel mellem de enkelte iværksættere og deres motiver for virksomhedsstart afhængigt af kravet til indtjening og ønsket til udvikling og vækst m.v.

Der kan opstilles fire iværksætterprofiler eller iværksættertyper:

1. Deltidsiværksætteren - lavt aktivitetsniveau og uden ansatte
2. Heltidsiværksætteren uden ansatte
3. Iværksætteren med maksimalt ni ansatte
4. Vækstiværksætteren med mere end 10 ansatte

Knap halvdelen af de personligt ejede virksomheder, som er overlevet, er drevet af heltidsiværksættere uden ansatte, knap en fjerdedel er drevet af deltidsiværksættere og knap en tredjedel af iværksættere med maksimalt 9 ansatte.

Ca. 1% af de personligt ejede virksomheder, som er overlevet, er drevet af vækstiværksættere.

Sønderjylland har en højere andel af overlevende iværksættere med ansatte sammenlignet med landet som helhed.

Blandt heltidsiværksættere uden ansatte stiger omsætningen med 2/3.

Blandt iværksættere med maksimalt 9 ansatte fordobles omsætningen – godt og vel.

Den største vækst i omsætningen findes, ikke overraskende, i vækstiværksætternes virksomheder, hvor omsætningen stiger endnu mere.

Jobskabelsen på landsplan var 3,6 gange så stor hos iværksættere med maksimalt 9 ansatte som hos vækstiværksætterne.

Jobskabelsen i Sønderjylland var mere end dobbelt så stor hos iværksættere med maksimalt 9 ansatte som hos vækstiværksætterne.

Hovedresultaterne af analysen er nærmere beskrevet i afsnit 5.

1. Indledning

Fornyelse og vækst i erhvervslivet kommer bl.a. fra initiativrige mennesker, der starter selv.

For hovedparten af de nye virksomheder er der et betydeligt sammenfald mellem virksomheden og personen bag på grund af virksomhedernes beskedne størrelse i startfasen. Derfor bliver viden om personerne bag de nye virksomheder, iværksætterne, et væsentligt element i forståelsen af de nye virksomheders etablering og livsforløb.

Denne undersøgelse analyserer derfor iværksætterne og deres virksomheder ud fra dels en virksomhedssynsvinkel dels en personsynsvinkel.

Analysen er kvantitativ. Det statistiske materiale, der ligger til grund for undersøgelsen, er dannet på basis af særkørsler og samkørsler af eksisterende registeroplysninger i Danmarks Statistik for at kunne sammenligne Sønderjylland med hele landet på et ensartet grundlag.

De definitioner, der er benyttet vedr. en ny virksomhed, en iværksætter, ansatte og overlevelse er:

En reel ny virksomhed er et firma, der er nyregistreret for moms og som ikke før har været drevet af en anden ejer, i anden ejerform, under et andet firma eller af en personlig indehaver, der allerede er registreret for momsplichtig aktivitet. Virksomheden skal desuden have haft afgiftsangivet køb eller salg i registreringskvartalet og de 3 efterfølgende kvartaler.

En iværksætter er en person, der etablerer en reel ny virksomhed.

En ansat er lig med en lønmodtager. Antal ansatte omfatter beskæftigede ultimo november, det vil sige lønmodtagere ekskl. selvstændige.

En virksomhed anses for overlevet fra år 1 til år 2, hvis der er økonomisk aktivitet i virksomheden i år 2 i form af omsætning eller køb af varer og ydelser til brug for virksomheden.

En yderligere beskrivelse af de definitioner og afgrænsninger, der benyttes i denne analyse, fremgår af bilag 1.

I afsnit 2 er de nye virksomheder i Sønderjylland analyseret ud fra antal, omsætning, eksport og fordeling på brancher, kommuner, ejerform, antal ansatte m.m.

I afsnit 3 er de overlevende virksomheder i Sønderjylland analyseret ud fra antal, omsætning og fordeling på virksomhedsstørrelse og branche.

I afsnit 4 er de overlevende virksomheder i Sønderjylland analyseret ud fra iværksætterttype.

I afsnit 5 opsummeres hovedresultaterne fra alle analyserne.

2. Nye virksomheder i Sønderjylland

I dette afsnit er først udviklingen i antallet af nye virksomheder beskrevet for perioden 1992 – 2001 og dernæst er de nye virksomheder i Sønderjylland i 2001, som er de seneste tal, der kan fås fra Danmarks Statistik, analyseret ud fra antal, omsætning, eksport og fordeling på brancher, kommuner, ejerform, antal ansatte m.m.

2.1 Udviklingen i antallet af nye virksomheder 1992 – 2001

Udviklingen i antallet af nye virksomheder i Sønderjylland fordelt på branchegrupper 1992-2001 er vist i tabel 2.1.

Tabel 2.1 Antal nye virksomheder i Sønderjylland fordelt på branchegrupper 1992-2001

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Industri m.v.	60	37	34	39	26	67	35	36	50	33
Bygge- og anlægsvirksomhed	42	44	47	60	68	83	82	77	100	90
Handel, hotel- og restaurat.virks.	329	417	443	386	331	348	290	260	230	225
Transportvirk., post og telekom.	15	31	39	32	32	34	37	28	30	21
Forretningservice	107	124	118	123	140	133	113	145	157	142
Personlige tjenesteydelser m.v.	21	23	20	24	30	32	35	34	32	37
Uoplyst erhverv	2	4				1	2	2	3	5
I alt Sønderjylland	576	680	701	664	627	678	594	582	602	553
I alt Danmark	15.875	14.663	15.499	14.276	14.626	16.163	16.063	17.734	18.640	16.447
Sønderjylland/Danmark i %	3,6	4,6	4,5	4,7	4,3	4,2	3,7	3,3	3,2	3,4

Tabellen omfatter det reelle antal nye virksomheder. Tællingsenheden i statistikken over den reelle nytildgang er den juridiske enhed (firmaet). Reel nytildgang defineres som tilgang af firmaer, som ikke har været drevet af en anden ejer, i anden ejerform, under andet firma eller af personlig indehaver, der allerede er registreret for momspligtig aktivitet. Videreførelse af eksisterende enheder (overtagelser, omdannelser m.v.), genstartere og firmaer, der ikke udviser nogen økonomisk aktivitet er derfor frasorteret i statistikken.

Antallet af nye virksomheder varierer en del gennem årene – mellem 14.276 og 18.640 på landsplan og mellem 553 og 701 i Sønderjylland.

Siden 1995 har antallet af nyetableringer dog været stort set stigende på landsplan indtil 2001. Tilgangen af nye virksomheder synes at være afhængig af konjunkturerne, således at flere starter egen virksomhed under højkonjunktur.

Det gælder ikke Sønderjylland, hvor udviklingen har været modsat. Et fald, som også viser sig i en faldende andel af de virksomheder, der etableres i Danmark – fra en andel på 4,7 i 1995 til 3,4 i 2001.

Udviklingen i antallet af nye virksomheder i Sønderjylland fordelt på branchegrupper viser

- store stigninger inden for bygge- og anlægssektoren samt servicesektoren – forretningservice og personlige tjenesteydelser – og
- markante fald inden for industri samt handel, hotel- og restaurationsvirksomhed

2.2 Nye virksomheder fordelt på amter

I Danmark etableres der i gennemsnit over de seneste 5 år ca. 17.000 nye virksomheder om året. Iværksætterlysten er dog meget forskellig fra amt til amt, hvilket fremgår af tabel 2.2.

Tabel 2.2 Tilgang af nye virksomheder, gennemsnitlig omsætning, antal ansatte og etableringshyppighed fordelt på amter 2001

	Antal virksomheder	Gennemsnitlig omsætning kr.	Gennemsnitligt antal ansatte	Etableringshyppighed pr. 1.000 indb.
Københavns Kommune	2.838	505.729	3,6	7,8
Frederiksberg Kommune	469	434.602	2,9	7,3
Københavns Amt	2.013	580.141	3,5	5,0
Frederiksborg Amt	1.359	492.057	2,8	5,5
Roskilde Amt	807	614.505	3,5	5,0
Vestsjællands Amt	812	601.800	3,4	4,1
Storstrøms Amt	584	557.833	3,2	3,4
Bornholms Amt	90	449.179	4,6	3,2
Fyns Amt	1.152	611.562	3,1	3,7
Sønderjyllands Amt	553	528.728	3,2	3,3
Ribe Amt	544	716.577	3,3	3,7
Vejle Amt	951	747.035	3,6	4,1
Ringkøbing Amt	600	680.420	3,2	3,3
Århus Amt	1.893	581.322	3,5	4,3
Viborg Amt	553	650.019	3,2	3,6
Nordjyllands Amt	1.228	578.694	3,2	3,7
Uoplyst	1	458.632	-	-
Hele landet	16.447	577.782	3,3	4,6

Bem.: Det gennemsnitlige antal ansatte er beregnet ud fra virksomheder med ansatte.

Etableringshyppigheden i sidste kolonne er antallet af nye virksomheder sat i forhold til antallet af indbyggere i alderen 16 til 66 år i de enkelte amter. Denne gruppe er valgt, da det er i dette aldersinterval, de potentielle iværksættere primært skal findes.

Sønderjyllands Amt ligger i 2001 på en delt 2. sidsteplads sammen med Ringkøbing Amt når det gælder tilgangen af nye virksomheder. I Sønderjylland etableres der i gennemsnit 3,3 nye virksomheder pr. år pr. 1000 indbyggere i alderen 16 til 66 år. Gennemsnittet på landsplan ligger på 4,6.

Sønderjyllands befolkning udgør 4,7% af hele landet.

Tabel 2.2 viser også virksomhedernes økonomiske og beskæftigelsesmæssige betydning beskrevet ud fra virksomhedernes omsætning og antal ansatte.

Den gennemsnitlige omsætning pr. ny virksomhed i Sønderjylland er på kr. 528.728 mod kr. 577.782 på landsplan og i gennemsnit 3,2 ansatte mod 3,3 ansatte på landsplan.

2.3 Nye virksomheder fordelt på kommuner

I Sønderjylland skabte de 553 nye virksomheder i 2001 en omsætning i deres første leveår på i alt kr. 292.386.000, heraf kr. 21.587.000 fra eksport.

De 553 nye virksomheder i Sønderjylland, deres omsætning og eksport er fordelt ud på de 23 kommuner i tabel 2.3.

Tabel 2.3 Nye virksomheder i Sønderjylland i 2001 fordelt på kommuner

	Antal virksomheder	Omsætning i 1.000 kr	Eksport i 1.000 kr.
Augustenborg	14	6.440	73
Bov	46	26.967	4.384
Bredebro	3	507	0
Broager	9	876	0
Christiansfeld	22	12.454	0
Gram	11	9.770	0
Gråsten	15	7.310	80
Haderslev	76	50.183	6.350
Højer	13	1.004	0
Lundtoft	7	1.922	0
Løgumkloster	13	14.527	1.368
Nordborg	24	7.446	0
Nørre Rangstrup	14	5.756	0
Rødding	19	2.426	0
Rødekro	20	10.227	669
Skærbæk	21	8.015	588
Sundeved	9	3.362	91
Sydals	13	2.717	19
Sønderborg	69	36.973	4.544
Tinglev	20	9.471	25
Tønder	21	12.216	529
Vojens	41	20.712	1.437
Aabenraa	53	41.107	1.429
Sønderjyllands Amt i alt	553	292.386	21.587

Af tabellen ses, at de kommuner i Sønderjylland, der havde flest nye virksomheder i 2001, var Haderslev, Sønderborg, Aabenraa, Bov og Vojens.

Sådan var iværksætterbilledet i 2001.

I bilag 2 er kommune-iværksætterbilledet i 2001 udvidet til også at omfatte en fordeling af den enkelte kommunes nye virksomheder på brancher, omsætning og eksport.

Billedet kan dog nemt være ændret fra år til år, da tilfældigheder kan spille ind og der kun skal få nye virksomheder til at ændre kommunernes indbyrdes placering.

Knap halvdelen af de nye virksomheder i 2001 og deres omsætning er inden for handel, hotel og restauration og ca. 1/5 inden for bygge- og anlægssektoren, jf. bilag 2.

2.4 Nye virksomheder fordelt på ejerform

Tre ud af fire nyetablerede virksomheder i Sønderjylland blev i 2000 og 2001 etableret som enkeltmandsfirmaer og resten i selskabsform, hvilket ses i tabel 2.4.

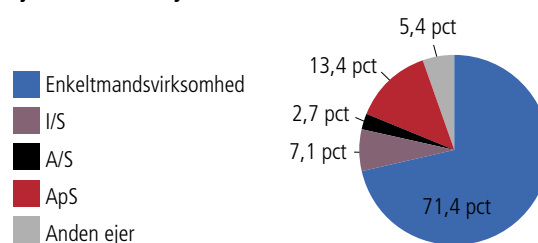
Tabel 2.4 Nye virksomheder fordelt på ejerform

	2000		2001	
	antal	pct	antal	pct
Enkeltmandsvirksomhed	472	78,4	395	71,4
I/S	41	6,8	39	7,1
A/S	8	1,3	15	2,7
APS	74	12,3	74	13,4
Anden ejer	7	1,2	30	5,4
Sønderjylland i alt	602	100,0	553	100,0

Enkeltmandsfirmaer er generelt den dominerende ejerform blandt de nye virksomheder også på landsplan, men med en nedadgående tendens siden midt i halvfemserne.

Flere og flere starter i selskabsform, specielt på landsplan (17,7% A/S og ApS'er mod 13,6% i 2000 i Sønderjylland).

Ejerformen i de nye virksomheder i 2001

2.5 Nye virksomheder med personlig ejer fordelt på branche, alder og køn

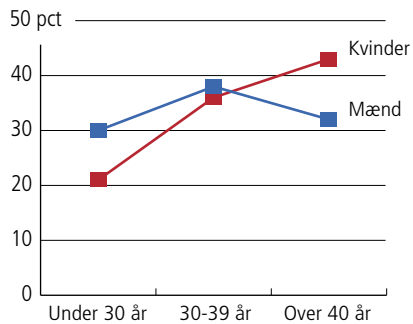
I 2001 startede 71,4 % af de 553 nye virksomheder i Sønderjylland som enkeltmandsvirksomhed, hvilket vil sige i alt 395 virksomheder. Fordelingen på branche, alder og køn er vist i tabel 2.5.

Tabel 2.5 Nye virksomheder med personlig ejer fordelt på branche, alder og køn

	♂				♀				Total
	Under 30 år	30 - 39 år	Over 40 år	I alt	Under 30 år	30- 39 år	Over 40 år	I alt	
Industri	4	5	5	14	0	0	2	2	16
Bygge og anlæg	19	17	13	49	1	0	2	3	52
Handel, hotel og restauration	27	36	32	95	14	27	26	67	162
Heraf: Engroshandel	4	8	7	19	1	1	3	5	24
Detailhandel	14	13	8	35	8	20	18	46	81
Hotel og restauration	4	10	14	28	4	3	5	12	40
Transport, post og telekomm.	5	7	4	16	0	1	1	2	18
Forretningsservice	23	31	27	81	5	10	19	34	115
Personlige tjenesteydelser mv.	0	2	2	4	8	10	6	24	28
Uoplyst erhverv	2	1	1	4	0	0	0	0	4
I alt Sønderjyllands Amt 2001	80	99	84	263	28	48	56	132	395
Procentfordeling	30	38	32	100	21	36	43	100	

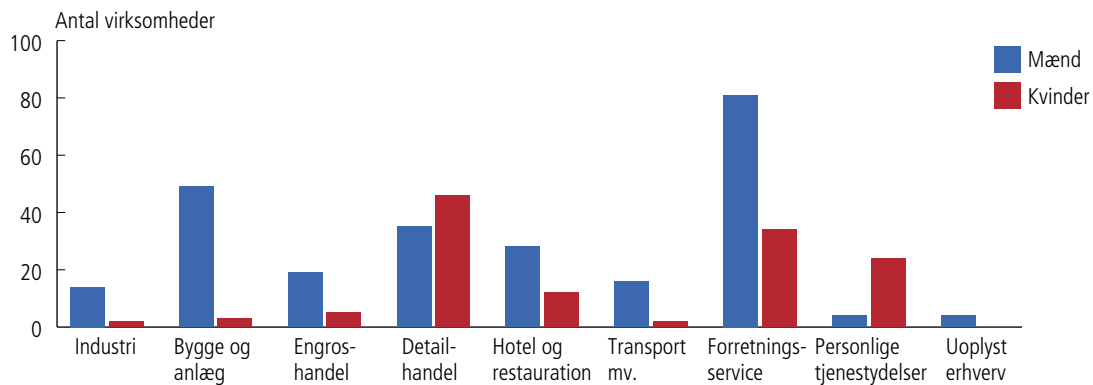
Af tabellen ses, at 2/3 af enkeltmandsvirksomhederne startes af mænd og 1/3 af kvinder.

Kvinder og mænds alder, når de starter egen virksomhed

Det ses også, at der rundt regnet er lige mange mænd i aldersklasserne u/30, 30-39 og o/40, som starter egen virksomhed. Hos kvinderne er der dobbelt så mange o/40 år som u/30 år, som starter egen virksomhed.

De brancher, som kvinder og mænd starter egen virksomhed i

De 3 mest foretrukne brancher for mænd er forretnings-service (31%), bygge og anlæg (19%) og detailhandel (13%).

De 3 mest foretrukne brancher for kvinder er detailhandel (35%), forretnings-service (26%) og personlige tjenesteydelser (18%).

2.6 Nye virksomheder med ansatte

I tabel 2.2 blev virksomhedernes økonomiske og beskæftigelsesmæssige betydning beskrevet ud fra virksomhedernes omsætning og antal ansatte.

I gennemsnit var der i Sønderjylland 3,2 ansatte mod 3,3 ansatte på landsplan i de nye virksomheder med ansatte i 2001. De tilsvarende tal for 2000 siger 2,6 i Sønderjylland og 3,2 for hele landet.

Antallet af nye virksomheder med ansatte i både 2000 og 2001 i Sønderjylland er i tabel 2.6 opdelt på kommuner og antal ansatte.

Tabel 2.6 Nye virksomheder med ansatte i 2000 og 2001 fordelt på kommuner og antal ansatte

	Antal virksomheder med ansatte 2000	Antal ansatte 2000	Antal virksomheder med ansatte 2001	Antal ansatte 2001
Augustenborg	1	2	3	15
Bov	5	10	5	18
Bredebro	0	0	0	0
Broager	4	6	2	3
Christiansfeld	7	22	3	7
Gram	0	0	2	9
Gråsten	2	2	2	7
Haderslev	13	38	17	50
Højer	1	5	0	0
Lundtoft	1	1	0	0
Løgumkloster	3	11	3	23
Nordborg	6	13	5	7
Nørre Rangstrup	3	4	2	6
Rødding	4	9	0	0
Rødekro	3	6	5	12
Skærbæk	5	11	2	5
Sundeved	3	15	1	4
Sydals	0	0	1	1
Sønderborg	20	68	12	51
Tinglev	2	2	3	6
Tønder	4	5	5	15
Vojens	12	29	7	22
Aabenraa	13	32	13	34
I alt	112	291	93	295

Bem.: Antal ansatte omfatter beskæftigede ultimo november, det vil sige lønmodtagere ekskl. selvstændige.

De kommuner i Sønderjylland, der havde flest ansatte i nye virksomheder med ansatte i 2000 var Sønderborg, Haderslev, Aabenraa, Vojens og Christiansfeld.

De kommuner i Sønderjylland, der havde flest ansatte i nye virksomheder med ansatte i 2001 var Sønderborg, Haderslev, Aabenraa, Løgumkloster og Vojens.

Billedet kan som det ses nemt være ændret fra år til år, da der kun skal små udsving og kun få nye virksomheder til at ændre kommunernes indbyrdes placering.

3. Overlevelse og vækst i de nye virksomheder i Sønderjylland

I dette afsnit undersøges det, hvordan de nye virksomheder udvikler sig i årene efter etableringen både med hensyn til overlevelse og med hensyn til deres bidrag til beskæftigelse og vækst.

Selv om etablering af ny virksomhed og efterfølgende overlevelse i sig selv er et succeskriterium, er det desuden væsentligt at kende til overlevelshyppighed og udviklingsforløb for de nye virksomheder. Dette muliggør efterfølgende identifikation af vækstpotentialer.

Vi har valgt her at analysere på overlevelsen over 3 år – fra 1998 til 2001, som er de senest mulige tal fra Danmarks Statistik. De virksomheder, der indgår i overlevelsestatistikken efterfølgende er altså startet i 1998.

Den definition, der er benyttet vedr. en ny virksomheds overlevelse er:

En virksomhed anses for overlevet fra år 1 til år 2, hvis der er økonomisk aktivitet i virksomheden i år 2 i form af omsætning eller køb af varer og ydelser til brug for virksomheden.

De nye virksomheders overlevelse er opgjort ud fra Det Centrale Erhvervsregister og Momsstatistikken.

I de tilfælde, hvor virksomheden afmeldes i Told- og Skattestyrelsen, undersøges det, om virksomheden er videreført af en anden ejer (person eller selskab). Hvis den nye ejer er registreret første gang i Told- og Skattestyrelsen samme år, anses den afmeldte virksomhed som overlevet. Denne kontrol fanger bl.a. de tilfælde, hvor en virksomhed omdannes fra at være personligt ejet til selskabsform.

Udover data vedrørende etableringsåret 1998 er der til populationen af overlevende virksomheder, knyttet oplysninger om omsætning og køb fra Omsætningsstatistikken for årene 1998-2001 og om antal ansatte ultimo november samt fuldtidsansatte fra Erhvervsbeskæftigelsesstatistikken for årene 1998-2001.

Overlevelsen for de virksomheder, der er startet i 1998, er analyseret ud fra antal, omsætning og fordeling på virksomhedsstørrelse samt branche i årene indtil 2001.

For hver variabel er der foretaget en sammenligning mellem Sønderjylland og landet som helhed.

3.1 Overlevende virksomheder fordelt på virksomhedsstørrelse

I 1998 startede der som nævnt i tabel 2.1 i alt 594 nye virksomheder i Sønderjylland og 16.063 i hele landet. Overlevelsen for disse fordelt på virksomhedsstørrelse er vist i tabel 3.1.1 for hele landet og tabel 3.1.2 for Sønderjylland.

Tabel 3.1.1 Overlevelse fordelt på virksomhedsstørrelse 1998-2001. Hele landet

	1998 antal	1999 antal	2000 antal	2001 antal	1998-2001 pct
0 ansatte	13.988	11.566	8.714	7.090	51
1-4 ansatte	1.724	1.641	1.402	1.184	69
5 (+) ansatte	351	335	301	266	76
I alt	16.063	13.542	10.417	8.540	53

Bem.: Antal ansatte omfatter beskæftigede ultimo november, det vil sige lønmodtagere ekskl. selvstændige

Tabel 3.1.2 Overlevelse fordelt på virksomhedsstørrelse 1998-2001. Sønderjyllands Amt

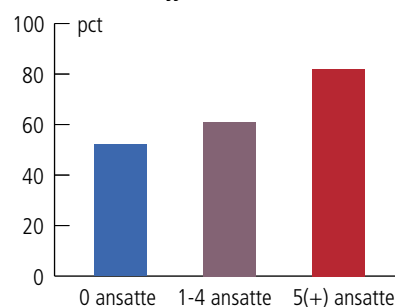
	1998 antal	1999 antal	2000 antal	2001 antal	1998-2001 pct
0 ansatte	508	427	316	265	52
1-4 ansatte	69	64	51	42	61
5 (+) ansatte	17	15	14	14	82
I alt	594	506	381	321	54

Bem.: Antal ansatte omfatter beskæftigede ultimo november, det vil sige lønmodtagere ekskl. selvstændige

For både Sønderjylland og hele landet gælder det, at overlevelsesbilledet er meget ens:

- godt og vel halvdelen af de nye virksomheder fra 1998 har overlevet til 2001 (54% ctr. 53%)
- overlevelsesgraden stiger med stigende virksomhedsstørrelse – for nye virksomheder med 5 ansatte og mere overlever 4 ud af 5.

Overlevelse fordelt på virksomhedsstørrelse 1998-2001 i Sønderjyllands Amt

3.2 Overlevende virksomheder fordelt på brancher

I dette afsnit undersøges overlevelsen af de nye virksomheder fra 1998 fordelt på branchegrupper – først for hele landet og dernæst for Sønderjylland.

Tabel 3.2.1 Overlevelsesandele 1998-2001 fordelt på branchegrupper. Hele landet

	1998 antal	1999 antal	2000 antal	2001 antal	1998-2001 pct
Industri	1.008	901	733	621	61
Bygge og anlæg	1.889	1.680	1.430	1.244	66
Engroshandel	1.811	1.511	1.169	959	53
Detailhandel	3.104	2.482	1.748	1.355	44
Hotel og restauration	1.079	881	603	451	42
Transport mv.	850	704	535	439	52
Videnservice	3.867	3.264	2.510	2.039	53
Operationel service	1.213	1.041	799	652	54
Øvrige serviceerhverv	1.242	1.078	890	780	62
I alt	16.063	13.542	10.417	8.540	53

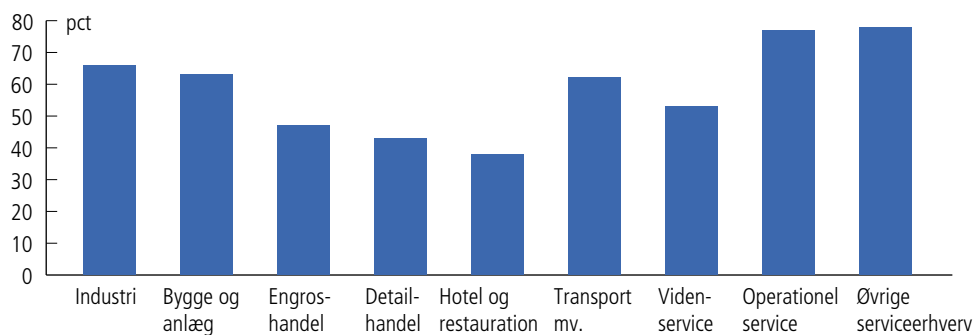
Der er store forskelle på virksomhedernes overlevelse, alt efter hvilken branche de startes i:

- den højeste overlevelsesandel – over 60 % - findes inden for bygge og anlæg, øvrige serviceerhverv og industri
- den laveste overlevelsesandel – godt 40 % - findes inden for hotel og restauration samt detailhandel

Tabel 3.2.2 Overlevelsesandele 1998-2001 fordelt på branchegrupper. Sønderjyllands Amt

	1998 antal	1999 antal	2000 antal	2001 antal	1998-2001 pct
Industri	35	33	26	23	66
Bygge og anlæg	82	72	59	52	63
Engroshandel	96	75	54	45	47
Detailhandel	146	120	81	62	43
Hotel og restauration	48	42	23	18	38
Transport mv.	37	32	23	23	62
Videnservice	74	59	49	39	53
Operationel service	26	26	24	20	77
Øvrige serviceerhverv	50	47	42	39	78
I alt	594	506	381	321	54

Overlevelsesandele 1998-2001 fordelt på branchegrupper i Sønderjyllands Amt

Der er også i Sønderjylland store forskelle på virksomhedernes overlevelse, alt efter hvilken branche de startes i:

- den højeste overlevelsesandel – over 60 % - findes inden for operationel service og øvrige serviceerhverv, industri, bygge og anlæg samt transport
- den laveste overlevelsesandel – ca. 40 % - findes inden for hotel og restauration samt detailhandel

Der er, som det ses, mange lighedspunkter med landet som helhed. Det skal dog bemærkes, at overlevelsen er højere i Sønderjylland inden for operationel service og øvrige serviceerhverv, industri og transport, men lavere inden for hotel og restauration samt engroshandel.

3.3 Overlevende virksomheder, antal og omsætning fordelt på brancher

I et samfundsøkonomisk perspektiv er det ikke kun interessant hvor mange af de nye virksomheder, der overlever, men også hvordan de overlevende virksomheder klarer sig. I det følgende belyses den økonomiske og beskæftigelsesmæssige udvikling i de virksomheder, som startede i 1998, og som stadig er i drift i 2001 – først for hele landet og dernæst for Sønderjylland.

Tabel 3.3.1 Overlevende virksomheder 1998-2001, antal og gennemsnitlig omsætning fordelt på branchegrupper. Hele landet

	Overlevende virksomheder antal	Gennemsnitlig omsætning 1998 1.000 kr.	Gennemsnitlig omsætning 2001 1.000 kr.	Ændring pct.
Industri	621	699	1.525	218
Bygge og anlæg	1.244	810	1.503	186
Engroshandel	959	970	2.188	226
Detailhandel	1.355	814	1.218	150
Hotel og restauration	451	825	2.163	262
Transport mv.	439	748	1.422	190
Videnservice	2.039	432	924	214
Operationel service	652	234	500	214
Øvrige serviceerhverv	780	337	4.136	1227
I alt	8.540	641	1.593	249

Den gennemsnitlige omsætning for de overlevende virksomheder er i gennemsnit for alle 8540 virksomheder steget fra kr. 641.000 til kr. 1.593.000 – en stigning på 249%. Der er store forskelle mellem brancherne – både med hensyn til størrelsen af den gennemsnitlige omsætning og stigningstakten:

- øvrige serviceerhverv, hotel og restauration samt engroshandel har de største stigningstakter
- detailhandel, bygge og anlæg samt transport har de laveste stigningstakter

Tabel 3.3.2 Overlevende virksomheder 1998-2001, antal og gennemsnitlig omsætning fordelt på branchegrupper. Sønderjyllands Amt

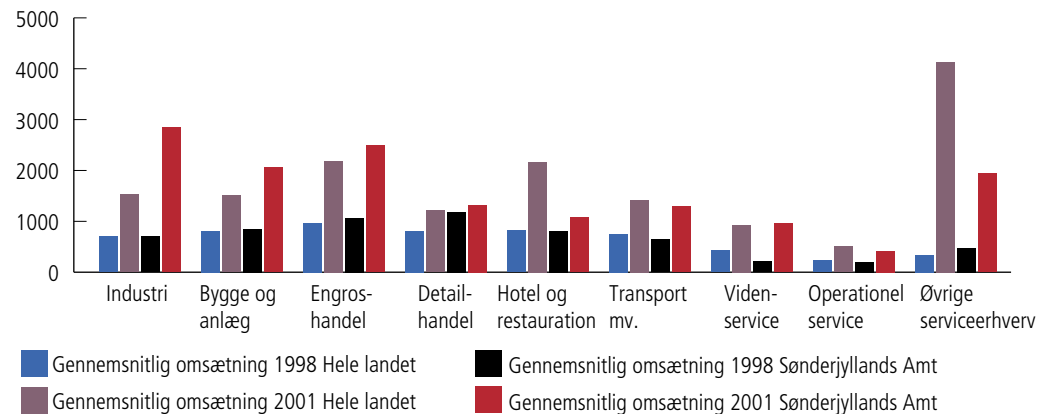
	Overlevende virksomheder antal	Gennemsnitlig omsætning 1998 1.000 kr.	Gennemsnitlig omsætning 2001 1.000 kr.	Ændring pct.
Industri	23	706	2.840	402
Bygge og anlæg	52	851	2.057	242
Engroshandel	45	1.006	2.495	248
Detailhandel	62	1.186	1.325	112
Hotel og restauration	18	808	1.072	133
Transport mv.	23	648	1.287	199
Videnservice	39	206	963	467
Operationel service	20	204	419	205
Øvrige serviceerhverv	39	479	1.937	404
I alt	321	746	1.673	224

Den gennemsnitlige omsætning for de overlevende virksomheder i Sønderjylland er i gennemsnit for alle 321 virksomheder steget fra kr. 746.000 til kr. 1.673.000 – en stigning på 224%. Det er lidt lavere end for landet som helhed, men udgangssituationen er også 16% højere.

Der er store forskelle mellem brancherne – både med hensyn til størrelsen af den gennemsnitlige omsætning og stigningstakten:

- vidensservice, øvrige serviceerhverv og industri har de største stigningstakter
- detailhandel, hotel og restauration samt transport har de laveste stigningstakter

Gennemsnitlig omsætning i 1000 kr. i de overlevende virksomheder 1998-2001 fordelt på branchegrupper

Der er, som det ses, en del lighedspunkter med landet som helhed, men også forskelle.

Generelt er omsætningen mere end fordoblet allerede 3 år efter etableringen

3.4 Overlevende virksomheder, antal ansatte

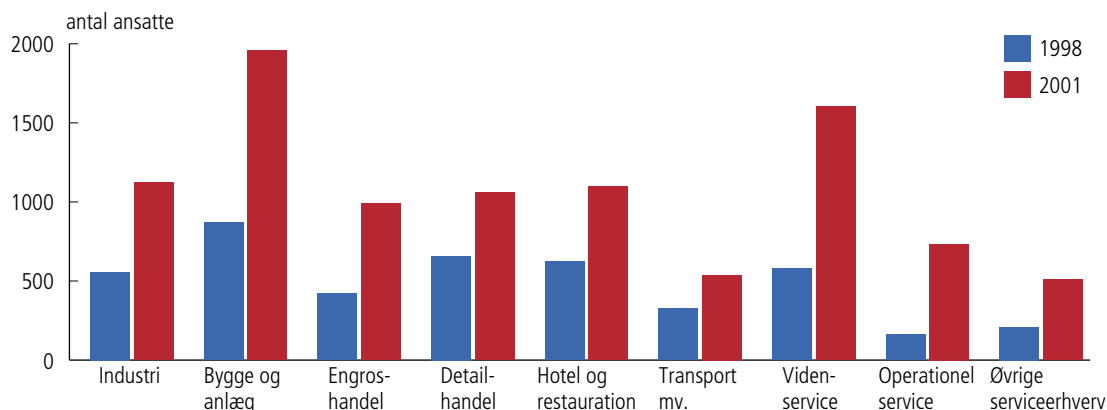
I det følgende belyses den beskæftigelsesmæssige udvikling i de virksomheder, som startede i 1998, og som stadig er i drift i 2001 – først for hele landet og dernæst for Sønderjylland.

Tabel 3.4.1 Antal ansatte i de overlevende 1998-virksomheder. Hele landet

	Antal ansatte 1998	Antal ansatte 2001	Ændring i pct
Industri	557	1.121	201
Bygge og anlæg	870	1.958	225
Engros-handel	423	988	234
Detailhandel	658	1.058	161
Hotel og restauration	621	1.097	177
Transport mv.	324	538	166
Videnservice	577	1.603	278
Operationel service	163	734	450
Øvrige serviceerhverv	209	512	245
I alt	4.402	9.609	218

De 8540 overlevende virksomheder fra 1998 har haft en vækst på 218% til 2001 i antallet af beskæftigede – fra 4.402 til 9.609.

Hele landet

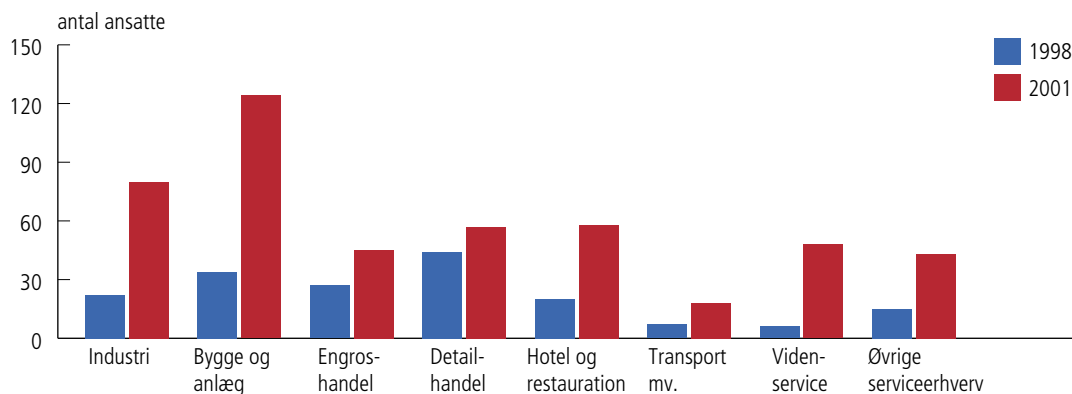
Der er store brancheforskelle på væksten i antallet af ansatte:

- den største vækst ses inden for bygge og anlæg samt videnservice målt i absolutte tal
- den laveste vækst er inden for øvrige serviceerhverv og transport målt i absolutte tal

Tabel 3.4.2 Antal ansatte i de overlevende 1998-virksomheder. Sønderjyllands Amt

	Antal ansatte 1998	Antal ansatte 2001	Ændring i pct
Industri	22	80	364
Bygge og anlæg	34	124	365
Engroshandel	27	42	156
Detailhandel	44	57	130
Hotel og restauration	20	58	290
Transport mv.	7	18	257
Videnservice	6	48	800
Øvrige serviceerhverv	15	43	287
I alt	175	470	269

Sønderjylland

De 321 overlevende virksomheder i Sønderjylland fra 1998 har haft en vækst på 269% til 2001 i antallet af beskæftigede – fra 175 til 470. Lidt mere end for landet som helhed.

Der er store brancheforskelle på væksten i antallet af ansatte:

- den største vækst ses inden for bygge og anlæg samt industri målt i absolutte tal
- den laveste vækst er inden for transport samt engroshandel målt i absolutte tal

Der er, som det ses en del lighedspunkter med landet som helhed, men også forskelle. Generelt er antallet af ansatte mere end fordoblet allerede 3 år efter etableringen

4. Overlevende virksomheder og iværksættertyster

Det grundlæggende succeskriterium for iværksætteren er, at den nye virksomhed overlever.

Overlevelse kan imidlertid ikke siges at være det ultimative succeskriterium set i et samfundsøkonomisk perspektiv. Her er det værdi- og jobskabelsen, der er af afgørende betydning.

I det følgende belyses sammenhængen mellem den økonomiske og beskæftigelsesmæssige vækst i de overlevende virksomheder og iværksætternes personlige baggrund.

Der er en grundlæggende forskel mellem de enkelte iværksættere og deres motiver for virksomhedsstart afhængigt af kravet til indtjening og ønsket til udvikling og vækst, herunder om der skal være ansatte i virksomheden eller ej - en arbejdsgiverstatus medfører en række økonomiske, juridiske og administrative forpligtelser.

Der kan her opstilles fire iværksætterprofiler eller iværksættertyster:

1. Deltidsiværksætteren - lavt aktivitetsniveau og uden ansatte

Den første type af iværksættere er defineret ved, at omsætningen i deres virksomhed i 2001 er af så beskedent omfang, at de ikke opfylder Danmarks Statistiks krav til aktivitetsniveauet for en heltidsvirksomhed. Det er endvidere en betingelse, at virksomheden ikke har ansatte i nogen af årene 1998-2001. Betegnelsen dækker over, at aktiviteten i virksomheden er så beskedent, at iværksætteren ikke kan leve af denne indtægt alene.

2. Heltidsiværksætteren uden ansatte

Den anden type består af iværksættere med et omsætningsniveau i 2000, som gør, at der er tale om en heltidsvirksomhed. Ligesom for deltidsiværksætterne er det endvidere en betingelse, at der ikke har været ansatte i nogen af årene 1998-2001. Betegnelsen dækker over, at disse iværksættere driver deres virksomhed alene. Denne gruppe er karakteriseret mere ved ønsket om »at have fod under eget bord« frem for at prioritere en kraftig vækst af virksomheden. Aktiviteten i virksomheden skal være af et sådant omfang, at iværksætteren kan leve heraf, men på den anden side skal virksomheden ikke vokse sig så stor, at iværksætterens prioritering af selvstændighed trues af fx de administrative byrder, som en arbejdsgiverstatus vil medføre.

3. Iværksætteren med maksimalt ni ansatte

Den tredje type af iværksættere betegnes »iværksættere med maksimalt ni ansatte«. Disse iværksættere er kendetegnet ved, at de har haft ansatte tilknyttet deres virksomhed i løbet af de tre år, og at de har maksimalt ni ansatte i 2001. Iværksætterens virksomhed er for stor til, at iværksætteren kan stå for driften alene. Det må antages, at der i denne gruppe findes potentielle vækstiværksættere.

4. Vækstiværksætteren med mere end 10 ansatte

Den fjerde og sidste gruppe af iværksættere betegnes »vækstiværksættere«. Disse iværksættere er karakteriseret ved, at deres virksomhed har mindst ti ansatte i 2001. Dette kriterium er sat så højt, at det må antages, at vækst- og indtjeningsmotiver er den drivende kraft bag denne type af iværksættere.

Bemærk: De efterfølgende analyser i afsnit 4.1, 4.2 og 4.3 med disse iværksættertyster omfatter kun enkeltmandsvirksomhederne, som udgør ca. ¾ af alle virksomheder, jf. afsnit 2.4.

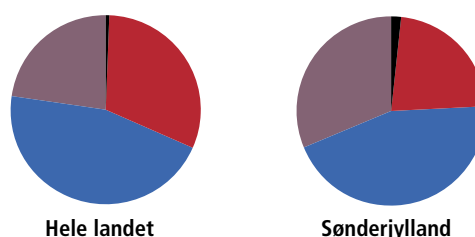
4.1 Overlevende virksomheder fordelt på iværksættertype

Af de i 1998 etablerede nye virksomheder er det i 2001 i alt 6.434 personligt ejede virksomheder, der fortsat var i drift i 2001, heraf 227 i Sønderjylland, jf. tabel 4.1.

Tabel 4.1 Overlevende virksomheder fordelt på type af iværksættere

	Deltids- iværksættere	Heltids- iværksættere uden ansatte	Iværksættere med maksimalt 9 ansatte	Vækst- iværksættere	I alt
Hele landet - antal	1.995	2.939	1.461	39	6.434
Hele landet - pct	31,0	45,7	22,7	0,6	100,0
Sønderjylland - antal	51	101	71	4	227
Sønderjylland - pct	22,5	44,5	31,3	1,7	100,0

- Deltidsiværksættere
- Heltidsiværksættere uden ansatte
- Iværksættere med maksimalt 9 ansatte
- Vækstiværksættere

Knap halvdelen af de personligt ejede virksomheder, som er overlevet, er drevet af heltidsiværksættere uden ansatte.

Knap en fjerdedel af de personligt ejede virksomheder i Sønderjylland, som er overlevet, er drevet af deltidsiværksættere og knap en trediedel af iværksættere med maksimalt 9 ansatte.

Ca. 1% af de personligt ejede virksomheder, som er overlevet, er drevet af vækstiværksættere.

Sønderjylland har en højere andel af overlevende iværksættere med ansatte sammenlignet med landet som helhed.

4.2 Overlevende virksomheder, omsætning fordelt på iværksættertype

I tabel 4.2 vises væksten i den gennemsnitlige omsætning pr. iværksættertype i de overlevende personligt ejede virksomheder, som startede i 1998.

Tabel 4.2 Gennemsnitlig omsætning i de overlevende virksomheder fordelt på type af iværksættere.

	Hele landet		Sønderjylland	
	1998	2001	1998	2001
	1.000 kr.			
Deltidsiværksættere	89	32	120	38
Heltidsiværksættere uden ansatte	258	435	284	472
Iværksættere med maksimalt 9 ansatte	871	1.577	975	2.048
Vækstiværksættere	3.429	7.499	1.332	11.801
I alt	364	613	481	1.067

Modsat de øvrige grupper af iværksættere falder den gennemsnitlige omsætning i deltidsiværksætternes virksomheder fra etableringsåret 1998 til 2001. Det skyldes,

at deltidsiværksætterne er identificeret ud fra virksomhedens status i 2001. I gruppen af deltidsiværksættere indgår derfor også virksomheder, der er startet som heltidsvirksomheder, med en større omsætning, men efterfølgende er reduceret til deltidsvirksomheder.

I de tre øvrige grupper af iværksættere stiger den gennemsnitlige omsætning i virksomhederne kraftigt fra 1998 til 2001.

Blandt heltidsiværksættere uden ansatte stiger omsætningen med 2/3. Blandt iværksættere med maksimalt 9 ansatte fordobles omsætningen – dog knap og nap for landet som helhed og godt og vel vedr. Sønderjylland.

Den største vækst i omsætningen findes, ikke overraskende, i vækstiværksætternes virksomheder, hvor omsætningen mere end fordobles. Den markante stigning i Sønderjylland skal tages med et gran salt, da populationen kun er på 4 virksomheder.

4.3 Overlevende virksomheder, ansatte fordelt på iværksættertype

I tabel 4.3 vises væksten i antallet af ansatte pr. iværksættertype i de overlevende personligt ejede virksomheder med ansatte, som startede i 1998 – først for hele landet og dernæst for Sønderjylland.

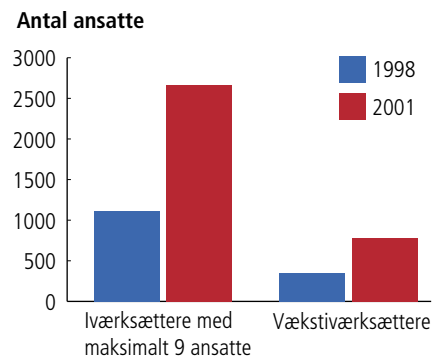
Tabel 4.3.1 Antal ansatte og antal ansatte pr. virksomhed med ansatte fordelt på type af iværksættere. Hele landet

	Antal ansatte		Antal ansatte pr. virksomhed med ansatte	
	1998	2001	1998	2001
Iværksættere med maksimalt 9 ansatte	1118	2.664	2,1	2,6
Vækstiværksættere	351	777	11,7	19,9
I alt	1.469	3.441	2,6	3,2

Der var i alt 1.469 ansatte i 1998 i de nye enkeltmandsejede virksomheder med ansatte, der overlevede frem til 2001. I 2001 var antallet af ansatte mere end dobbelt så højt, da der i alt var 3.441 ansatte i virksomhederne.

Tabellen viser også, at der i 1998 var gennemsnitligt 2,1 ansatte hos iværksættere med maksimalt ni ansatte, hvilket i 2001 er steget til 2,6 ansatte.

I vækstiværksætternes virksomheder skabes der endnu flere job pr virksomhed, da antallet af ansatte her vokser fra et gennemsnit på 11,7 til et gennemsnit på 19,9 ansatte. Vækstiværksætterne omfatter imidlertid et betydeligt mindre antal iværksættere.

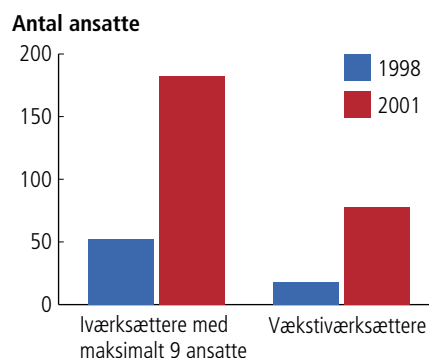
I begge år var der mere end tre gange så mange ansatte i de små virksomheder som hos vækstiværksætterne. Og jobskabelsen var 3,6 gange så stor hos iværksættere med maksimalt 9 ansatte som hos vækstiværksætterne - iværksætterne med maksimalt 9 ansatte skabte 1546 nye job og vækstiværksætterne skabte 426 nye job i hele landet i perioden 1998-2001.

Tabel 4.3.2 Antal ansatte og antal ansatte pr. virksomhed med ansatte fordelt på type af iværksættere. Sønderjylland

	Antal ansatte		Antal ansatte pr. virksomhed med ansatte	
	1998	2001	1998	2001
Iværksættere med maksimalt 9 ansatte	52	182	2,2	3,3
Vækstiværksættere	18	78	6,0	19,5
I alt	70	260	2,6	4,4

I Sønderjylland var der i alt 70 ansatte i 1998 i de nye enkeltmandsejede virksomheder med ansatte, der overlevede frem til 2001. I 2001 var antallet af ansatte næsten fire gange så højt, da der i alt var 260 ansatte i virksomhederne – altså en noget større stigning end på landsplan.

Tabellen viser også, at der i 1998 var gennemsnitligt 2,2 ansatte hos iværksættere med maksimalt ni ansatte, hvilket i 2001 er steget til 3,3 ansatte - altså en noget større stigning end på landsplan.

I vækstiværksætternes virksomheder skabes der endnu flere job pr virksomhed, da antallet af ansatte her vokser fra et gennemsnit på 6,0 til et gennemsnit på 19,5 ansatte. Vækstiværksætterne omfatter imidlertid kun 4 virksomheder, hvorfor en enkelt virksomhed kan påvirke resultatet meget. Billedet kan derfor sagtens være et andet, hvis der vælges et andet startår.

I begge år var der mellem 2 og 3 gange så mange ansatte i de små virksomheder som hos vækstiværksætterne. Og jobskabelsen var mere end dobbelt så stor hos iværksættere med maksimalt 9 ansatte som hos vækstiværksætterne - iværksætterne med maksimalt 9 ansatte skabte 130 nye job og vækstiværksætterne skabte 60 nye job i Sønderjylland i perioden 1998-2001.

De nævnte analyser med iværksættertyperne omfatter kun enkeltmandsvirksomhederne, som udgør ca. ¾ af alle virksomheder.

5. Hovedresultaterne

Hovedresultaterne i denne analyse er følgende:

De nye virksomheder i Sønderjylland:

Der starter mellem 550 og 600 helt nye virksomheder om året i Sønderjylland – på landsplan er det mellem 16.000 og 18.000.

Siden 1995 har antallet af nyetableringer været stigende på landsplan. I Sønderjylland har udviklingen været modsat. Sønderjylland har derfor en faldende andel af de virksomheder, der etableres i Danmark – fra en andel på 4,7 i 1995 til 3,4 i 2001.

Sønderjyllands Amt ligger i 2001 på næstsidstepladsen blandt amterne når det gælder tilgangen af nye virksomheder set i forhold til befolkningstallet. I Sønderjylland etableres der i gennemsnit 3,3 nye virksomheder pr. år pr. 1000 indbyggere i alderen 16 til 66 år. Gennemsnittet på landsplan ligger på 4,6.

Udviklingen fra 1992 – 2001 i antallet af nye virksomheder i Sønderjylland fordelt på branchegrupper viser

- store stigninger inden for bygge- og anlægssektoren samt servicesektoren – forretningservice og personlige tjenesteydelser – og
- markante fald inden for industri samt handel, hotel- og restaurationsvirksomhed

40% af de nye virksomheder i 2001 er inden for handel, hotel og restauration, 30% inden for service og 15% inden for bygge- og anlægssektoren.

I Sønderjylland skabte 553 nye virksomheder i 2001 en omsætning i deres første leveår på i alt kr. 292.386.000, heraf kr. 21.587.000 fra eksport.

Den gennemsnitlige omsætning pr. ny virksomhed i Sønderjylland er på kr. 528.728 mod kr. 577.782 på landsplan.

Tre ud af fire nyetablerede virksomheder i Sønderjylland etableres som enkeltmandsfirmaer og resten i selskabsform.

Mænd starter dobbelt så mange enkeltmandsvirksomheder sammenlignet med kvinder – og mænd starter typisk i en yngre alder end kvinder.

De mest foretrukne brancher for mænd er forretningservice (31%), bygge og anlæg (19%) og detailhandel (13%).

De mest foretrukne brancher for kvinder er detailhandel (35%), forretningservice (26%) og personlige tjenesteydelser (18%).

Af de 553 nye virksomheder i Sønderjylland startede de 93 med ansatte – i alt var der 295 ansatte i de 93 virksomheder, dvs. et gennemsnit på 3,2 ansatte pr. virksomhed, hvilket er lidt mindre end på landsplan.

Den beskæftigelsesmæssige effekt af de nye virksomheder i 2001 i Sønderjylland var i alt 848 arbejdspladser i 2001.

Overlevelse og vækst i de nye virksomheder i Sønderjylland:

En virksomhed anses for overlevet fra år 1 til år 2, hvis der er økonomisk aktivitet i virksomheden i år 2 i form af omsætning eller køb af varer og ydelser til brug for virksomheden.

I analysen har vi valgt at analysere på overlevelsen over 3 år – fra 1998 til 2001, som er de senest mulige tal fra Danmarks Statistik.

For både Sønderjylland og hele landet gælder det, at overlevelsesbilledet er meget ens:

- godt og vel halvdelen af de nye virksomheder fra 1998 har overlevet til 2001 (54% ctr. 53%)
- overlevelsesgraden stiger med stigende virksomhedsstørrelse – for nye virksomheder med 5 ansatte og mere overlever 4 ud af 5.

Der er store forskelle på virksomhedernes overlevelse, alt efter hvilken branche de startes i:

- den højeste overlevelsesandel – over 60 % - findes inden for operationel service og øvrige serviceerhverv, industri, bygge og anlæg samt transport
- den laveste overlevelsesandel – ca. 40 % - findes inden for hotel og restauration samt detailhandel

Overlevelsen er højere i Sønderjylland inden for operationel service og øvrige serviceerhverv, industri og transport, men lavere inden for hotel og restauration samt engroshandel.

Den gennemsnitlige omsætning for de overlevende virksomheder i Sønderjylland er i gennemsnit for alle 321 virksomheder steget fra kr. 746.000 til kr. 1.673.000 – en stigning på 224%.

Der er store forskelle mellem brancherne – både med hensyn til størrelsen af den gennemsnitlige omsætning og stigningstakten:

- vidensservice, øvrige serviceerhverv og industri har de største stigningstakter (over 400%)
- detailhandel, hotel og restauration samt transport har de laveste stigningstakter

Generelt er omsætningen mere end fordoblet allerede 3 år efter etableringen.

De 321 overlevende virksomheder i Sønderjylland fra 1998 har haft en vækst på 269% til 2001 i antallet af ansatte – fra 175 til 470. Lidt mere end for landet som helhed.

Der er store brancheforskelle på væksten i antallet af ansatte:

- den største vækst ses inden for bygge og anlæg samt industri (i alt +148 ansatte)
- den laveste vækst er inden for transport samt engroshandel (i alt +26 ansatte)

Generelt er antallet af ansatte mere end fordoblet allerede 3 år efter etableringen

Overlevende virksomheder og iværksættertyper:

Der er en grundlæggende forskel mellem de enkelte iværksættere og deres motiver for virksomhedsstart afhængigt af kravet til indtjening og ønsket til udvikling og vækst, herunder om der skal være ansatte i virksomheden eller ej - en arbejdsgiverstatus medfører en række økonomiske, juridiske og administrative forpligtelser.

Der kan opstilles fire iværksætterprofiler eller iværksættertyper:

1. Deltidsiværksætteren - lavt aktivitetsniveau og uden ansatte
2. Heltidsiværksætteren uden ansatte
3. Iværksætteren med maksimalt ni ansatte
4. Vækstiværksætteren med mere end 10 ansatte

De efterfølgende analyser med disse iværksættertyper omfatter kun enkeltmandsvirksomhederne, som udgør ca. $\frac{3}{4}$ af alle virksomheder.

Af de i 1998 etablerede nye virksomheder er det i 2001 i alt 6.434 personligt ejede virksomheder, der fortsat var i drift i 2001, heraf 227 i Sønderjylland.

Knap halvdelen af de personligt ejede virksomheder, som er overlevet, er drevet af heltidsiværksættere uden ansatte.

Knap en fjerdedel af de personligt ejede virksomheder i Sønderjylland, som er overlevet, er drevet af deltidsiværksættere og knap en trediedel af iværksættere med maksimalt 9 ansatte.

Ca. 1% af de personligt ejede virksomheder, som er overlevet, er drevet af vækstiværksættere.

Sønderjylland har en højere andel af overlevende iværksættere med ansatte sammenlignet med landet som helhed.

Den gennemsnitlige omsætning i deltidsiværksætternes virksomheder falder fra etableringsåret 1998 til 2001.

Blandt heltidsiværksættere uden ansatte stiger omsætningen med $\frac{2}{3}$.

Blandt iværksættere med maksimalt 9 ansatte fordobles omsætningen – godt og vel.

Den største vækst i omsætningen findes, ikke overraskende, i vækstiværksætternes virksomheder, hvor omsætningen stiger endnu mere.

På landsplan var der i alt 1.469 ansatte i 1998 i de nye enkeltmandsejede virksomheder med ansatte, der overlevede frem til 2001. I 2001 var antallet af ansatte mere end dobbelt så højt, da der i alt var 3.441 ansatte i virksomhederne.

I både 1998 og 2001 var der i hele landet mere end tre gange så mange ansatte i de små virksomheder som hos vækstiværksætterne. Og jobskabelsen var 3,6 gange så stor hos iværksætterne med maksimalt 9 ansatte som hos vækstiværksætterne - iværksætterne med maksimalt 9 ansatte skabte 1546 nye job og vækstiværksætterne skabte 426 nye job i perioden 1998-2001.

I Sønderjylland var der i alt 70 ansatte i 1998 i de nye enkeltmandsejede virksomheder med ansatte, der overlevede frem til 2001. I 2001 var antallet af ansatte næsten fire gange så højt, da der i alt var 260 ansatte i virksomhederne – altså en noget større stigning end på landsplan.

I både 1998 og 2001 var der i Sønderjylland mellem 2 og 3 gange så mange ansatte i de små virksomheder som hos vækstiværksætterne. Og jobskabelsen var mere end dobbelt så stor hos iværksætterne med maksimalt 9 ansatte som hos vækstiværksætterne - iværksætterne med maksimalt 9 ansatte skabte 130 nye job og vækstiværksætterne skabte 60 nye job i perioden 1998-2001.

De nævnte analyser med iværksættertyperne har det af statistiske årsager kun været muligt at gennemføre vedrørende enkeltmandsvirksomhederne, som udgør ca. $\frac{3}{4}$ af alle de nye virksomheder.

Bilag 1 – Definitioner

Definition af reel nytilgang

Tællingsenheden i statistikken over den reelle nytilgang er den juridiske enhed (firmaet). Reel nytilgang defineres som tilgang af firmaer, som ikke har været drevet af en anden ejer, i anden ejerform, under andet firma eller af personlig indehaver, der allerede er registreret for momspligtig aktivitet.

Kilder og metoder

På grundlag af oplysninger fra Told- og Skattestyrelsens virksomhedsregister kombineret med oplysninger i Erhvervsregisteret, er der foretaget en opgørelse over tilgangen af nye enheder registreret i henhold til merværdiafgiftsloven.

Pligten til at lade sig registrere indtræder, når den afgiftspligtige omsætning overstiger 20.000 kr. om året, hvilket gælder indtil 1. juli 2002, hvor beløbet hæves til 50.000 kr.

Frasortering

Ud fra den ovennævnte definition er følgende typer af nyregistreringer blevet sorteret fra:

Videreførelse af eksisterende enheder i form af enten overtagelse eller omdannelse. Denne gruppe indeholder:

- overtagelser af eksisterende enkeltmandsfirmaer
- omdannelser af personligt ejede firmaer til selskabsform
- interessentskaber, hvor personligt ansvarlige indehavere er ind- eller udtrådt i årets løb.

Genstartere, dvs. momsregistrerede firmaer, som har været afmeldt i op til 2 år før nytilmelding, men starter op igen. Disse firmaer genstarter med deres oprindelige momsregistreringsnummer, men registreres alligevel hos Told- og Skattestyrelsen som en nytilmelding.

Øvrige, denne gruppe indeholder:

- Konkurs- og dødsboer samt selskaber under likvidation. Gruppen repræsenterer en speciel slags videreførelser, der af juridiske og administrative årsager registreres med et nyt registreringsnummer hos Told- og Skattestyrelsen.
- Administrative registreringer. Det drejer sig om de tilfælde, hvor et eksisterende firma ændrer registreringsmåde hos Told- og Skattestyrelsen. I de fleste tilfælde er der tale om delregistrering af en igangværende aktivitet. Denne gruppe omfatter i denne statistik også nytilmeldte registreringsenheder under personligt ejerskab, hvor indehaveren allerede er momsregistreret.
- Offentlige registreringsenheder. Gruppen består af statslige, kommunale eller selvejende institutioner, der registreres hos Told- og Skattestyrelsen for momspligtig aktivitet.

Firmaer, som i registreringskvartalet og de 3 efterfølgende kvartaler ikke udviser nogen økonomisk aktivitet. Herved forstås, at de pågældende firmaer i de 4 kvartaler hverken er registreret for afgiftsangivet køb eller salg.

Den anvendte metode til afgrænsning af den reelle nytilgang er nærmere beskrevet i *Generel erhvervsstatistik og handel 1997:13* (Statistiske Efterretninger).

Brancheafgrænsning

Statistikken over nye virksomheder omfatter kun virksomheder i de momspligtige brancher inden for private byerhverv. Det betyder, at brancher inden for offentlig administration samt sundhedsvæsen er udeladt. Herudover fravælges brancher inden for den finansielle sektor samt persontransport, da disse ydelser ligeledes enten helt eller delvist er fritaget for momsafgift.

Brancheopdeling

I opgørelsen er de enkelte registreringsenheder henført til den branche, hvortil de efter deres hovedaktivitet hører hjemme, jf. *Dansk Branchekode 1993 (DB93)*.

Omsætning og køb

Virksomhedernes *samlede omsætning* kan opdeles i *afgiftspligtig indenlandsk omsætning* og i *afgiftsfri eksport*. Hovedreglen er, at indenlandsk salg af varer og ydelser er momspligtige, mens eksport af varer og ydelser ikke er belagt med moms.

Det indenlandske salg af aviser og frimærker samt salg og udlejning af fly og skibe på over 5 bruttoregistertons er momsfrit (dog ikke sportsfly og lystfartøjer). Transport af varer til og fra udlandet er ligeledes momsfrit. Den indenlandske omsætning heraf behandles derfor administrativt på samme måde som eksporten og indgår i tabellerne under *afgiftsfri eksport mv.*

Virksomheden har ret til at trække momsen fra på de varer og ydelser, som er købt til brug for virksomheden. I det *samlede afgiftsangivne køb* indgår både indenlandske køb og import. Heri indgår ikke blot råvarer, varer til videre salg og afgiftsbelagte ydelser m.m., men også investeringsgoder.

Referencetidspunkt

Det skal dog bemærkes, at de økonomiske oplysninger relaterer sig til registreringskvartalet og de 3 efterfølgende kvartaler for hver enkelt virksomhed, og således ikke er afgrænset til kalenderåret 2001.

Bilag 2 – Nye virksomheder i Sønderjylland i 2001 fordelt på kommuner og brancher

	Antal virksomheder	Omsætning i 1.000 kr	Eksport i 1.000 kr.
Sønderjyllands Amt i alt 2001	553	292 386	21 587
Industri	33	38 343	3 197
Bygge og anlæg	90	66 674	1 473
Handel, hotel og restauration	225	135 517	13 195
Heraf: Engroshandel	49	35 367	11 030
Detailhandel	102	57 767	1 403
Hotel og restauration	52	29 331	0
Transport, post og telekommunikation	21	13 315	611
Forretningservice	142	26 860	3 111
Personlige tjenesteydelser mv.	37	10 062	0
Uoplyst erhverv	5	1 615	0
Augustenborg i alt	14	6 440	73
Industri	1	...	...
Bygge og anlæg	1	...	...
Handel, hotel og restauration	7	3 018	0
Heraf: Engroshandel	2	...	...
Hotel og restauration	4	1 087	0
Forretningservice mv.	5	845	0
Bov i alt	46	26 967	4 384
Industri	4	2 519	123
Bygge og anlæg	7	7 276	60
Handel, hotel og restauration	23	14 735	4 167
Heraf: Engroshandel	12	12 332	4 158
Detailhandel	4	151	0
Hotel og restauration	4	1 993	0
Transport, tele	2	...	...
Forretningservice mv.	9	1 885	0
Personlige tjenesteydelser	1	...	...
Bredebro i alt	3	507	0
Handel, hotel og restauration	2	...	...
Detailhandel	1	...	...
Hotel og restauration	1	...	...
Forretningservice mv.	1	...	...
Broager i alt	9	876	0
Handel, hotel og restauration	6	308	0
Heraf: Engroshandel	4	270	0
Detailhandel	2	...	...
Forretningservice mv.	2	...	...
Personlige tjenesteydelser	1	...	...

	Antal virksomheder	Omsætning i 1.000 kr	Eksport i 1.000 kr.
Christiansfeld i alt	22	12 454	0
Industri	2	6 337	0
Bygge og anlæg	7	3 359	0
Handel, hotel og restauration	9	1 989	0
Heraf: Engroshandel	1	...	...
Detailhandel	6	168	0
Hotel og restauration	1	...	...
Forretningservice mv.	3	712	0
Personlige tjenesteydelser	1	...	...
Gram i alt	11	9 770	0
Industri	1	...	...
Bygge og anlæg	3	1 794	0
Handel, hotel og restauration	4	1 964	0
Heraf: Engroshandel	1	...	...
Detailhandel	2	...	...
Hotel og restauration	1	...	...
Forretningservice mv.	2	...	...
Uoplyst	1	...	...
Gråsten i alt	15	7 310	80
Bygge og anlæg	3	2 868	0
Handel, hotel og restauration	4	2 812	80
Detailhandel	1	...	...
Hotel og restauration	3	233	17
Transport, tele	1	...	...
Forretningservice mv.	6	448	0
Personlige tjenesteydelser	1	...	...
Haderslev i alt	76	50 183	6 350
Industri	4	9 423	195
Bygge og anlæg	12	9 546	0
Handel, hotel og restauration	30	17 104	4 707
Heraf: Engroshandel	8	4 802	3 610
Detailhandel	17	9 197	1 097
Hotel og restauration	4	2 400	0
Transport, tele	6	7 377	561
Forretningservice mv.	19	6 404	886
Personlige tjenesteydelser	4	270	0
Uoplyst	1	58	0
Højer i alt	13	1 004	0
Bygge og anlæg	1	...	...
Handel, hotel og restauration	4	222	0
Detailhandel	3	146	0
Hotel og restauration	1	...	...
Forretningservice mv.	7	2	0
Uoplyst	1	...	...

	Antal virksomheder	Omsætning i 1.000 kr	Eksport i 1.000 kr.
Lundtoft i alt	7	1 922	0
Industri	1	...	...
Bygge og anlæg	2	...	...
Handel, hotel og restauration	2	...	...
Heraf: Engroshandel	1	...	...
Detailhandel	1	...	...
Forretningservice mv.	2	...	...
Løgumkloster i alt	13	14 527	1 368
Bygge og anlæg	2	...	...
Handel, hotel og restauration	8	8 841	850
Heraf: Engroshandel	2	...	...
Detailhandel	2	...	...
Hotel og restauration	2	...	...
Forretningservice mv.	1	...	...
Personlige tjenesteydelser	2	...	...
Nordborg i alt	24	7 446	0
Industri	2	...	...
Bygge og anlæg	7	1 841	0
Handel, hotel og restauration	11	3 033	0
Heraf: Engroshandel	2	...	...
Detailhandel	3	1 070	0
Hotel og restauration	3	1 543	0
Forretningservice mv.	1	...	...
Personlige tjenesteydelser	3	586	0
Nørre Rangstrup i alt	14	5 756	0
Bygge og anlæg	2	...	...
Handel, hotel og restauration	6	1 807	0
Heraf: Engroshandel	1	...	...
Detailhandel	2	...	...
Hotel og restauration	1	...	...
Transport, tele	1	...	...
Forretningservice mv.	4	296	0
Personlige tjenesteydelser	1	...	...
Rødding i alt	19	2 426	0
Industri	1	...	...
Bygge og anlæg	2	...	...
Handel, hotel og restauration	8	513	0
Heraf: Engroshandel	1	...	...
Detailhandel	5	359	0
Hotel og restauration	2	...	...
Transport, tele	1	...	...
Forretningservice mv.	6	550	0
Personlige tjenesteydelser	1	...	...

	Antal virksomheder	Omsætning i 1.000 kr	Eksport i 1.000 kr.
Rødekro i alt	20	10 227	669
Bygge og anlæg	6	4 620	0
Handel, hotel og restauration	7	3 655	669
Heraf: Engroshandel	2	...	...
Detailhandel	5	866	0
Transport, tele	2	...	...
Forretningsservice mv.	4	444	0
Personlige tjenesteydelser	1	...	...
Skærbæk i alt	21	8 015	588
Industri	1	...	...
Bygge og anlæg	5	1 679	588
Handel, hotel og restauration	11	5 488	0
Heraf: Engroshandel	1	...	...
Detailhandel	6	3 930	0
Hotel og restauration	4	1 453	0
Transport, tele	1	...	...
Forretningsservice mv.	2	...	...
Personlige tjenesteydelser	1	...	...
Sundeved i alt	9	3 362	91
Industri	1	...	...
Bygge og anlæg	1	...	...
Handel, hotel og restauration	2	...	...
Detailhandel	2	...	...
Transport, tele	1	...	...
Forretningsservice mv.	3	289	0
Personlige tjenesteydelser	1	...	...
Sydals i alt	13	2 717	19
Industri	2	...	...
Bygge og anlæg	1	...	...
Handel, hotel og restauration	1	...	...
Detailhandel	1	...	...
Forretningsservice mv.	9	1 885	19
Sønderborg i alt	69	36 973	4 544
Industri	4	4 211	2 641
Bygge og anlæg	4	8 691	0
Handel, hotel og restauration	24	12 619	595
Heraf: Engroshandel	5	1 075	595
Detailhandel	9	7 099	0
Hotel og restauration	9	4 424	0
Transport, tele	1	...	...
Forretningsservice mv.	28	8 145	1 308
Personlige tjenesteydelser	8	3 150	0

	Antal virksomheder	Omsætning i 1.000 kr	Eksport i 1.000 kr.
Tinglev i alt	20	9 471	25
Industri	1	...	...
Bygge og anlæg	3	652	0
Handel, hotel og restauration	8	6 406	9
Heraf: Engroshandel	1	...	...
Detailhandel	3	512	0
Hotel og restauration	2	...	...
Transport, tele	3	1 048	16
Forretningservice mv.	3	450	0
Personlige tjenesteydelser	1	...	...
Uoplyst	1	...	...
Tønder i alt	21	12 216	529
Industri	3	1 395	73
Bygge og anlæg	5	1 566	456
Handel, hotel og restauration	10	8 798	0
Detailhandel	8	8 404	0
Hotel og restauration	1	...	...
Transport, tele	1	...	...
Forretningservice mv.	1	...	...
Personlige tjenesteydelser	1	...	...
Vojens i alt	41	20 712	1 437
Industri	3	854	0
Bygge og anlæg	7	7 300	0
Handel, hotel og restauration	12	8 247	1 436
Heraf: Engroshandel	1	...	...
Detailhandel	7	4 150	0
Hotel og restauration	2	...	...
Transport, tele	1	...	...
Forretningservice mv.	12	2 139	1
Personlige tjenesteydelser	6	2 173	0
Aabenraa i alt	53	41 107	1 429
Industri	2	...	...
Bygge og anlæg	9	6 075	370
Handel, hotel og restauration	26	31 913	681
Heraf: Engroshandel	3	1 641	392
Detailhandel	13	21 195	289
Hotel og restauration	10	9 077	0
Forretningservice mv.	12	1 060	378
Personlige tjenesteydelser	3	961	0
Uoplyst	1	...	...

